

א א מ"ח פ"ח מהלכות
לולב הלכה א סמנ
עשין מד טו"ע א"ח ס'
תרמט ספ"ב א:
ב ב מ"י וסמנ ט"ז טו"ע
א"ח ס' תרמ"ה ספ"ק
ה:
ג ג מ"י וסמנ ט"ז טו"ע
א"ח ס' תרמ"ט ספ"ק ג:
ד ד מ"י ט"ז ט"ז ט"ז סמנ
ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
ט ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
ה ה מ"י ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
סמנ ט"ז ט"ז ט"ז ט"ז
ס' תרמ"ט ספ"ק א ג:

רבינו הגנאל

ועל ד' דברים ממון בעלי
בתים יורד לטמיון, ועל
עושי שבר שכיר, ועל
כובש שכר שכיר, ועל
פורך ע"י מצואו ונותנו
בצואר חבריו, ונסות הרוח
כנגד כולן, ופשוטין הן.
הדרן עלך הישן
לולב הגזול והיבש
כ"ד ואוקימנא
היבש משום דבעינן הדר
ולכא. גזול נמי ביום טוב
ראשון כתיב לכם, והאי
לאו שלכם.

לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא משום דליתקש לולב לאתרוג
דכתיב ביה הדר ולא כמו שפירש הקונטרס משום דכתיב
(שמות טו) זה אלי ואנוהו ואין ואנוהו אלא לכתחלה ולא מיפסל זהכי
דמוכח פ"ק (לעיל דף א): דלמרי רבנן לולב מזה לאוגדו משום שנא'
זה אלי ואנוהו לא אגדו כשר והאי

יבש דהכא אין לפרש כמו יבש דפרק
אין מעמידין (ע"ז דף כט): דמתן
החלניסין של נכרים יבשים מותרים
ומפרש בגמ' יבשים לאחר שנים עשר
חדש דהא אמרינן לקמן (דף ג). גבי
הדס יבש יבשו רוב עליו ונשתייר
שם שלשה זדי עליו לחין כשירין
אלמא אין היבשות תלוי בשנים עשר
חדש אלא יש לומר יבשות דהכא כמו
יבשות און צבור דתנן בפרק על אלו
מומין (בכורות דף לו). רבי יוסי בן
המשולם אומר יבשה עד שמתא
נפרכת בצפורן:

נקטם ראשו. לכאורה מיידי שני
עלין האמלעיים היוצאין
מראש השדרה אבל קשיא דבגמרא
(דף ג). קאמר רבי יהושע בן לוי
ניטלה המיומת פסול והן אותן העלין
האמלעיים והא אפילו נקטם ראשו
פסול כל שכן נטלו לגמרי ורצין לומר
דנקטם ראשו מיידי צרוב העלין
העליונים אי נמי אכטריך ליה לרבי
יהושע בן לוי לאשמעינן ניטלה דסלקא
דעמיה דחשיב דהר טפי מנקטם אי
נמי ניטלה אחת מן המיומת דבנקטם
לא מיפסלה אלא נקטמו שתייהן:

נפרצו ע"יו. צרוב עלין איירי דכתיב בחוספתא (פ"ג) ופי'
צקונטרס שנפרצו מן השדרה שלו ואינן מחוברין אלא
על ידי אגודה משמע שרובה לומר שנתלשו לגמרי מן השדרה ולא
משמע בן בגמ' דלמרינן נפרצו דעבד כי חופיא והעלין שנתלשו
מן השדרה הוי מיקרו כדלמרינן בגמרא (דף לו): אמר רבה לא
'(ליגוד) איניש לוליבא דהשענא דמשתיירי הוי והוי חלי'ה כלומר
אם ארוך הוא יותר מדאי מן הערבה וצא לקצץ מתחת לא יקצץ
צעודו בצגודו דמשתיירי עלי הלולב כשנתלש מן השדרה על ידי
הקלי'ה ומן ההולין עושין חופיא כדלמרינן בהגזול קמא (ב"ק דף לו).
האי מאן דגזל לוליבא מחבדיה ועבדיהו הוי קני מעיקרא לוליבא

והשתא הוי הוי ועבדיהו חופיא קני מעיקרא הוי והשתא חופיא
וחלק אותם שכן דרך לעשות חופיא: **קפסיק** ותני לא שנא ב"ש ראשון ו"ש ב"ש שני. משמע דייק מדקמני סתם ולא מפליג ומימה
הא אמרינן לקמן (דף לו): יקצו וחסר כל שהוא פסול אע"ג דב"ש שני כשר כדלמרינן לקמן (דף לו): בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ופיסק
ציה ומוקי מנמי' ב"ש ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאל הא לקמן בסוף הסוגיא דייק בר נחמן בר יצחק הכי אכל הכא (א) לא
אסיק אדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דב"ש הכי נמי גבי נקצ קמני עלתה חזוית על רובו דמפסיל אף ב"ש שני משום הדר
ומינה בירושלמי משמע קמ' דמשום חזוית לא מיפסיל אלא ב"ש ראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלא ב"ש ראשון בלבד דמתן אמרינן רובו מנד אחד חוטמו כרובו והיינו במקום אחד דלמרינן לקמן (דף לו): גבי חזוית ומינה אי
יוס ראשון דווקא על כרחך הדר הוא ולא מיפסיל אלא משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה האי קפסיק ומני
כמו שמואל דשמעתין דמוקי מנמי' דגזול ב"ש ראשון ומשכיר ב"ש שני אי נמי ברישא דמשנה שייך לדקדק מדמני סתם ולא מפליג
אבל כולהו אחריני אידי דלא מפליג ברישא לא מפליג אפסיל ושונה דבריו סתם אף על פי שי' לחלק:

בעינן הדר וריבא. משמע דפשיטא ליה דבעינן הדר לכולהו יומי ולכס משלכס לא מיתוקם אלא ב"ש ראשון וכן ולקחתם דממעטין מיניה
חסר דבעינן לקיחה תמה לא מיפסיל אלא ב"ש ראשון כדלמרינן לקמן בפירקא (דף לו): ר' חנינא מטביל ביה ב"ש שני ופיסק
ציה ומימה מאי שנא זה מזה הא כולהו צהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכם ציום הראשון פרי עץ הדר ואי משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ציום ראשון עליה קיימי אכל הדר בתריה כתיב אכתי קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף טו). ולקמן
בפירקין (דף לו): דלרעבה מינין שבלוב מעבדין זה את זה דבעינן לקיחה תמה וצליה פירקין (דף מא): וצריש לולב וערבה (לקמן ד' מג).
דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שמהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלל כתיב ולקחתם לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה): ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם כן בשאר הימים תיסגי זמין אחד וצלקיחה של אחד בשביל כולם לכן נראה
דהיינו טעמא משום דיום ראשון דלורייתא בצבולין ושאר יומי דרצבן זכר למקדש כדאיתא בריש לולב וערבה (לקמן דף מד). הלכך בעיקר
הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דלורייתא וכן צהדר משום הדור מזה אכל צחסר וצשאל לא תקון
וצבול פלוגתא דשמעתין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מזה הבאה בעצירה וצשאל סבר דלא תקון דמתוך שיוצא בשאל יוצא נמי בגזול:

ועל שהיה ספק צידם. של צעלי צמים הללו למחות ציד עוברי
עצירות שצדורם שצצריהם נשמעים מחמת עושרם והצריות יראים
מהם ולא מיחו: ועל שפוסקין. צעלי צמים הללו לזקה צרבים
שיחנהו וצעליים (והם) ולא נותנים: **לעמיון**. שנטממין וכלים מאלהים:
כובש. שמדחהו בלך ושוז: **עושק**.
לגמרי גזול שכרו: ועל גסות הרוח.
שמתגאים ומשתררין על אחיהם
בשביל עושרן:

הדרן עלך הישן
לולב הגזול. הגזול לולב קף של ממרים
והדר תני דהס וערבה
צאפי נפשייהו: **גזול**. פסול ולקחתם
לכם כתיב משלכם: **יבש**. דבעינן
מזוה מהודרת דכתיב (שמות טו)
ואנוהו: **של אשירה**. אינן שעובדין
אותו ע"ז וצגמרא (א) מפרש טעמא: **ושל**
עיר הנדחת. משום דלשפרה קאי
דכתיב (דברים יג) ואת כל שללה
תקצוץ (ט) ולולב צעי שיעור ד' טפחים
כדלקמן (דף לו): וכיון דהאי לשפרה
קאי אין שיעורו קיים דכשרוף דמי:
נקטם ראשו. פסול דלא הוי הדר:
נפרצו עליו. משדחה ואינן מחוברין
אלה על ידי אגודה כי חופיא שקורין
אשקוב"א לאו הדר הוא: **נפרדו**
עליו. מחוברין הן בשדחה אלא
שלמעלה הן נפרדין לכאן ולכאן כענפי
אילן: **יאגדנו מלמעלה**. אם נפרדו
עליו יאגדס שיהו עליון עם השדרה
כשאר לולבין: **זיני הר הכרזל**. מפרש

בגמרא (נב). זיני דקלים: **כשרות**.
מאד ואין עולין עם ארכה של שדרה: **כדי לנענע** צו. מפרש
בגמרא (נב): שלשה טפחים תהא השדרה כנגד אורכו של הדר וטפח
יותר כדי לנענע דבעינן נענעו כדלקמן (דף לו): מעלה ומוריד מולין
ומציא לעצור רוחות רעות וטללים רעים: **גב' קפסיק ותני**.
פסול: **לא שנא ב"ש ראשון**. דחויביה מדלורייתא: **לא שנא ב"ש**
שני. דליתיה בנטילת לולב אלא מדרבנן צדיום הראשון כתיב ויקרא עג:
בשלמא יבש. פסול דדרבנן נמי כיון דמזוה הוא משום זכר למקדש
בעינן הדור מזוה: **אמאי לא**. מהיכא תיתי למיפסליה:
שגאמר

היינו שחלק כל עלה ועלה לשנים לפי שכל עלי הלולב כפולים ועמד
משמע דייק מדקמני סתם ולא מפליג ומימה
הא אמרינן לקמן (דף לו): יקצו וחסר כל שהוא פסול אע"ג דב"ש שני כשר כדלמרינן לקמן (דף לו): בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ופיסק
ציה ומוקי מנמי' ב"ש ראשון ואי דייק מדקמני גזול ולא קמני שאל הא לקמן בסוף הסוגיא דייק בר נחמן בר יצחק הכי אכל הכא (א) לא
אסיק אדעתיה ואי משום דקמני גזול דומיא דב"ש הכי נמי גבי נקצ קמני עלתה חזוית על רובו דמפסיל אף ב"ש שני משום הדר
ומינה בירושלמי משמע קמ' דמשום חזוית לא מיפסיל אלא ב"ש ראשון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין אינן
פסולין אלא ב"ש ראשון בלבד דמתן אמרינן רובו מנד אחד חוטמו כרובו והיינו במקום אחד דלמרינן לקמן (דף לו): גבי חזוית ומינה אי
יוס ראשון דווקא על כרחך הדר הוא ולא מיפסיל אלא משום דחשיב כחסר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה האי קפסיק ומני
כמו שמואל דשמעתין דמוקי מנמי' דגזול ב"ש ראשון ומשכיר ב"ש שני אי נמי ברישא דמשנה שייך לדקדק מדמני סתם ולא מפליג
אבל כולהו אחריני אידי דלא מפליג ברישא לא מפליג אפסיל ושונה דבריו סתם אף על פי שי' לחלק:

בעינן הדר וריבא. משמע דפשיטא ליה דבעינן הדר לכולהו יומי ולכס משלכס לא מיתוקם אלא ב"ש ראשון וכן ולקחתם דממעטין מיניה
חסר דבעינן לקיחה תמה לא מיפסיל אלא ב"ש ראשון כדלמרינן לקמן בפירקא (דף לו): ר' חנינא מטביל ביה ב"ש שני ופיסק
ציה ומימה מאי שנא זה מזה הא כולהו צהדי הדדי כתיבי בחד קרא ולקחתם לכם ציום הראשון פרי עץ הדר ואי משום דמשמע ליה דהני
דכתיבי מקמי ציום ראשון עליה קיימי אכל הדר בתריה כתיב אכתי קשיא מדכתיב ולקחתם דרשינן בהקומץ רבה (מנחות דף טו). ולקמן
בפירקין (דף לו): דלרעבה מינין שבלוב מעבדין זה את זה דבעינן לקיחה תמה וצליה פירקין (דף מא): וצריש לולב וערבה (לקמן ד' מג).
דרשינן נמי מדכתיב ולקחתם לשון רבים שמהא לקיחה לכל אחד ואחד מדלל כתיב ולקחתם לשון יחיד כי היכי דדרשינן פרק רבי ישמעאל
(מנחות דף סה): ספירה לכל אחד ואחד מדכתיב וספרתם ואם כן בשאר הימים תיסגי זמין אחד וצלקיחה של אחד בשביל כולם לכן נראה
דהיינו טעמא משום דיום ראשון דלורייתא בצבולין ושאר יומי דרצבן זכר למקדש כדאיתא בריש לולב וערבה (לקמן דף מד). הלכך בעיקר
הלקיחה כגון ד' מינין ולקיחה לכל אחד תקון בשאר יומי כעין דלורייתא וכן צהדר משום הדור מזה אכל צחסר וצשאל לא תקון
וצבול פלוגתא דשמעתין דרבי יוחנן סבר דתקון משום מזה הבאה בעצירה וצשאל סבר דלא תקון דמתוך שיוצא בשאל יוצא נמי בגזול:

משום

א (גיטין לג) נלה:
ב (פי' חוס' לקמן לא):
ג (לקמן ג' א) נלקמן לא.
ד (לקמן ג' לו): מנחות
מב. (א) נלעיל כו: ושי"ן,
ו (רש"ל מ"ג, ו) בס"א:
ז (לקמן לא):
ח (לקמן לא):
ט (במ"א טס"ג) ושי"ן,
י (ז"ל ליגון)

תורה אור השלם

1. וצריש יירשו ארץ
והתענגו על רב שלום:
התלים לו יא
2. ולקחתם לכם ביום
הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ
עבת וערבי נתל
ושמחתם לפני יי
אלהיכם שבעת ימים:
ויקרא כג מ

הגהות הב"ח

(א) חוס' ד"ה קפסיק ומני
וכי אכל הכא עדיין לא
אסיק אדעתיה:

לעני רש"י

אישקוב"א. מ"ט ט"ט.

מוסף רש"י

נקטם ראשו. הגזוה
שבו, אם מתוך ראש שני
עלין הגזוהין מכלול קורא
ראש (טייור רש"י ט'
רע"ט). הדר בעינן מזה
הדורה בעין. האיל
ומכיר שם שמים עליו
(לקמן לו).